

METSÄNHAKKUIDEN SOVITTAMINEN PORONHOIDON KANSSA

Inarin metsäkiistassa on kyse muustakin kuin metsureiden ja poromiesten elinkeinojen välisestä ristiriidasta. Valtion omistusoikeus valtion metsämaahan on kyseenalainen eikä Suomi toteuta lainsäädännössään saamelaisten maa- ja elinkeino-oikeuksia missään muodossa.

Saamelaiskäräjät lausui metsähallituslain valmistelun yhteydessä, että saamelaisten kotiseutualue ja sen metsätalous on siirrettävä Metsähallituksen liikelaitostoiminnan ulkopuolelle sen julkiseksi hallintotehtäväksi. Vanhat metsät on jätettävä hakkuiden ulkopuolelle ja hakkuut on suoritettava ilman hakkuukoneita pelkästään metsurityövoimalla niin, että myös poromiesten työllisyys ja poronhoidon taloudellinen kannattavuus säilyy. Hakkuusuunnitelmista aikaisemmin hakatuissa metsissä on neuvoteltava lain mukaan saamelaispaliskuntien ja Saamelaiskäräjien kanssa.

Samanaikaisesti kun ulkoministeri Erkki Tuomioja puhuu Genevessä maailman alkuperäiskansojen puolesta, Suomi on unohtanut saamelaiset alkuperäiskansana. Koska saamelaisten alkuperäiskansan perustuslain turva maa- ja elinkeinoasioissa ei toteudu miltään osin, Suomi ei edes ole voinut liittyä ILO:n alkuperäiskansasopimukseen. Viimeksi YK:n ihmisoikeuskomitea katsoi Suomen epäonnistuneen saamelaisten maanomistuskysymyksen ratkaisussa ja nykyisen tilanteen uhkaavan saamelaisten poronhoitoa ja siten heidän identiteettiään. Hallituksen onkin yhdessä saamelaisten kanssa ryhdyttävä kiireellisiin toimiin ja ilmoitettava niistä komitealle ensi syksyyn mennessä.

Hallitukset eivät vie saamelaisten maa- ja elinkeino-oikeuksia koskevia lainsäädäntöehdotuksia eduskunnan käsiteltäviksi, joten oikeudet eivät toteudu. Vaikka saamelaisten poronhoito-oikeuksien turvaaminen on perustuslain ja EU-oikeuden mukaista, saamelaisia kohdellaan lähinnä paikallisena väestönä. Myös EU:n perustuslakiasiantuntijain verkosto lausui viime vuonna komissiolle huolensa saamelaisten oikeuksien ratkaisemattomuudesta alkuperäiskansana ja ratkaisujen tarpeesta.

Käytännössä poronhoito on vailla oikeussuojaa muuta maankäyttöä vastaan eikä poronhoitolaki ota huomioon saamelaisia alkuperäiskansana. Porosaamelaisten ansiotasoa (alle 6000 euroa) on pysyvästi alle EU-Suomen köyhyysrajan. Kun he joutuvat työttömiksi, ei päiväraha ole ansiosidonnainen kuten muilla ammatinharjoittajilla. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kehottikin vuonna 2003 viranomaisia kiinnittämään yhdenvertaisuuslain soveltamisessa erityistä huomiota saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja suunnitelmallisesti edistämään saamelaisten mahdollisuuksia harjoittaa poronhoitoa ja hankkia siitä toimeentulonsa.

Edellä mainituista lähtökohdista ”Inarin metsäkiista” ei ratkea sillä, että Inarin kunnanjohtaja virkamiehenä toimii julkisesti kunnassaan metsänhakkuiden puolesta poronhoitoa vastaan – mihin Inarissa on perinteitä. Geenpeace-järjestön toimintakaan ei ole syy vaan seuraus. Saamelaisten oikeus poronhoidon turvattuun harjoittamiseen ja siitä saatavaan toimeentuloon on valtakunnallinen ongelma, jonka ratkaiseminen vaatii viranomaistoimenpiteitä esimerkiksi Lapin läänin maaherra Hannele Pokan johdolla lain edellyttämät neuvotteluvälitteet huomioon ottaen. Saamelaisalueen metsäpaliskunnissa voidaan harjoittaa metsätaloutta, mutta ei nykyisistä lähtökohdista.

Pekka Aikio
puheenjohtaja

Heikki J. Hyvärinen
lakimiessihteeri